

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΚΟΜΟΥΤΟΣ

ΗΓΕΜΩΝ ΤΗΣ ΕΠΤΑΝΗΣΟΥ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

Tῷ 1481, ὁ Βαγιαζίτ, ὁ πρεσβύτερος υἱὸς τοῦ Μεχμέτ
Β'. τοῦ παρθητοῦ, διεδεξάμενος τὸν πατέρα αὐτοῦ,
περιῆλθεν εἰς ἐμφύλιον πόλεμον πρὸς τὸν νεώτερον αὐ-
τοῦ ἀδελφὸν Τζίμ, ἔριζοντα πρὸς τὸν ῥηθέντα Βαγια-
ζίτ περὶ τῆς βασιλείας. Ὁ νέος οὗτος Σουλτάνος διεξήγαγε πο-
λέμους ἐναντίον τῆς Ούγγαρίας, τῆς Ιολωνίας, τῆς Περσίας,
τῶν Μανενούχων τῆς Αἰγύπτου, ἔτι δὲ ἐναντίον τῶν Ἐνετῶν,
ἀφ' ὧν ἀφήρεσεν ίκανὰς κτήσεις ἐν ταῖς ἐλληνικαῖς χώραις. (1)
Οἱ Ἐνετοὶ προσεπάθουν περὶ τὸ 1499, κἄπως τὴν εἰρήνην ἐν τῇ
ἱταλικῇ χερσονήσῳ νὰ ἐπαναφέρωσιν ἐνεκα τῆς εἰσελεύσεως τῶν
Γάλλων. Οἱ Τούρκοι ὅμως, καίτοι εἶχον ἀνανεώσῃ τὴν συνθή-
κην τῆς εἰρήνης μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν Ἐνετῶν, ἔξηκολούθουν
ἀσπλάγχνως πειρατεύοντες καὶ πιέζοντες τὴν Δαλματίαν, τὴν
Ίστρίαν καὶ τὰς ἐν τῇ κατοχῇ τῶν Ἐνετῶν νήσους. Μὴ δυνά-
μενοι νὰ ἐπαναφέρωσι τὴν τάξιν ἀνευ δύπλων περιεπλέχθησαν
μετὰ τῶν Τούρκων εἰς νέους πολέμους πρὸς δυστυχίαν καὶ τῶν
ἐλληνικῶν μερῶν. Ὁ προβλεπτὴς Κονταρίνης, μετὰ τοῦ στόλου
τῆς Ζαχύνθου, ἔδραμεν ὑπὲρ τῶν κατοίκων τῆς ἀτυχοῦς Μεθώ-
νης. Δεινὴ ναυμαχία ἔλαβε χώραν παρὰ τῇ νήσῳ Σαπ. ἐνζ. φ. Νι-
κηταὶ ἔμειναν οἱ Τούρκοι ἐν τῇ συμπλοκῇ ταύτῃ ὡς καὶ ἐν
ἔτερᾳ. Οὕτω πόλεις ἐλληνικαί, ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Ἐνετῶν,
μείνασαι ἀνευ συνδρομῆς τοῦ ἐνετικοῦ στόλου, προσεβλήθησαν
ὑπὸ τῶν Τούρκων. Τὸ Ναύπακτον, ἡ Μεθώνη, ἡ Κορώνη καὶ
ἄλλα μέρη περιέπεσαν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ὀθωμανῶν. Ἡ Με-
θώνη ὅμως ἔπεσεν ἡρωϊκῶς. Ἄλλὰ περισσοτέρα σύνεσις ἦ τὴν

(1) Πρελ. Hammer: Gesch. des Osmanischen Reichs
Βιέννη 1819.

σμὸς θὰ ἦτο προτιμότερον, χαθότι, ὅτε ἔφθασαν πρὸς ἐπιχουρίαν αὐτῶν πλοῖα ἐνετικά, οἱ κάτοικοι, δραμόντες εἰς τὴν παραλίαν, μέθυσοι χαρᾶς, κατέλιπον ἀπροστάτευτα τὰ ὄχυρώματα. Οἱ Τοῦρχοι ἐπωφεληθέντες, κατέλαβον ἐξ ἐφόδου τὴν πόλιν. Τοῦτο ἐννοήσαντες οἱ κάτοικοι ὑπερεμάχοντο ἐρρωμένως τῆς κοινῆς ἐλευθερίας· ἀλλ' ἀργά. Οἱ Τοῦρχοι λυσσωδῶς ὥρμησαν. Ἡ φρουρὰ καὶ οἱ κάτοικοι δὲν παρεδόθησαν, ἀλλ' ἐνεργοὶ ὅντες ἡμύνοντο ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ἡρωικῶς. Νικητὴς ὁ Τοῦρχος, ἔσφαξε χριστιανούς, μεταξὺ τῶν δποίων καὶ τὸν δυτικὸν ἐπίσκοπον Μεθώνης, Ἀνδρέαν Φαλκόνην, ὅστις, τὰ ἱερὰ περιβεβλημένος ἄμφια, ἐνεθάρρυνε τοὺς ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος μαχομένους. Ἡ Μεθώνη ἐγένετο κτῆμα τῶν Ὀθωμανῶν. Ἀλλὰ σωρὸν πτωμάτων, ἔρειπίων καὶ ἀποτετεφρωμένην πόλιν ἐκυρίευσαν. Μετὰ τὴν ἄλωσιν οἱ χριστιανοὶ ἐγκαταλιπόντες τὴν Μεθώνην ἐζήτουν ἀσυλον εἰς ἄλλα μέρη, ἀπερ ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Ἐνετῶν ἦσαν (2). Ἡ Ζάχυνθος πολλοὺς ἐφιλοξένησε. Μεταξὺ τῶν ἀποδήμων, συμπεριελαμβάνετο ὁ Δημήτριος Κομούτος. Τὸ ἐπιφανὲς τοῦτο τῆς Μεθώνης τέκνον, ἐλθὼν περὶ τὸ 1500 εἰς Ζάχυνθον, (3) ἐγένετο ὁ θεμελιωτὴς τοῦ γνωστοῦ ἐν Ζαχύνθῳ πολυχτήμονος καὶ εὐπατρίδου οἴκου τῶν Κομούτων, ὅστις, συνδεόμενος μετὰ ἐπίσης περιφανῶν τῶν νήσων ἄλλων οἴκων, (4) ἐνεγράψη ἐπὶ ἐνετοκρατίας μεταξὺ τῶν εὖ γενῶν Ζαχύνθου, ἀνέδειξε δὲ ἀνδρας ἐπιφανεῖς εἰς τὰς ἐπιστήμας, εἰς τὰ γράμματα καὶ τὴν πολιτείαν. (5) Ἀναφέρομεν δὲ μόνον τινάς, τὸν ὑπερασπιστὴν τῶν

(2) Πρᾶ. τὰς ιστορίας τῆς Βενετίας τῶν Doglioni, Bembo, Sagredo.

(3) Μεταξὺ τῶν οἰκογενειακῶν ἐγγράφων τοῦ οἴκου Κομούτου ὑπάρχει καὶ τὸ γενεαλογικὸν δένδρον μετὰ τῆς ἔξης σημειώσεως, ἣν δημοτεύουμεν. "Descrizione de' discendenti della famiglia Comuto dacché espugnata dagli Ottomani la città e fortezza di Modonā a cacciata dalla medesima, Demetrio Comuto venne a stabilissi in questa isola del Zante verso l'anno 1500...."

(4) Εἰς Κομούτος τὸ ὄνομα Σταματέλος ἔλαβε σύζυγον τὴν Ἐλισάβετ Γαβριηλοπούλου ἐκ τοῦ ἐπιχανοῦς βυζαντινοῦ οἴκου. Εἰς τὸν ΙΖ' αἰῶνα ὁ Ἰωάννης Γαβριηλόπουλος, τιμαριοῦχος Ζαχύνθου, ἐφάνη ὡφέλιμος τῇ ἐνετικῇ Πολιτείᾳ. Ἡ οἰκογένεια Κομούτου καὶ τὸ ἀρχειοφυλακεῖον Ζαχύνθου διαφυλάττουσιν ἔγγραφα τῆς βυζαντινῆς ταύτης οἰκογενείας.

(5) Περὶ τῶν ὑπηρεσιῶν τῶν Κομούτων ἐπὶ ἐνετοκρατίας ὅρα Libri Consigli καὶ filze Diverse παρὰ τῷ ἀρχειοφυλακείῳ Ζαχύνθου. Ὁ Δημήτριος Κομούτος ἀκμάσας κατὰ τὸν ΙΖ' ἰδρυσε πτωχοκομεῖον (Ospedale Comuto), ἔχαρισεν εἰς τὴν Μητρόπολιν Ζαχύνθου τὰς πέντε χι-

όρθοδόξων δογμάτων Ἀντώνιον (5), τὸν πολλαχῶς ὑπηρετήσαντα τὴν πατρίδα Νικόλαον, (7) τοὺς ἵκτρους Δημήτριον καὶ Σταματέλον (8), τὸν μηχανικὸν φέροντα καὶ τὸν τίτλον ταγματάρχου (colonello) Νικόλαον (9), τὸν ποιητὴν Δημήτριον (10) καὶ ἄλλους, ἐν οἷς καὶ ὁ σκιαγραφούμενος Ἀντώνιος ἡγεμὼν τῆς Ἐπτανήσου Πολιτείας.

*
* *

Οὗτος ἀνέπνευσε τὴν πρώτην τῆς ζωῆς αὔραν ἐν Ζακύνθῳ περὶ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Ο πατήρ του ἦτο ὁ δηθεὶς ποιητὴς Δημήτριος, ἡ δὲ μήτηρ του ἡ Ἀσημίνα Καπνίση ἔκ λαμπροῦ γόνου. Ἐν τῇ ᾒδίᾳ πατρίδι παιδευθεὶς τὰ ἔγκυκλια μαθήματα, ἀπῆλθεν εἰς τὴν Ἰταλίαν πρὸς τελειοποίησιν τῶν σπουδῶν καὶ ἐγένετο ἀκολούθως διδάκτωρ τὰ νομικά. Παιδιόθεν ζῆλον ἔδειξεν εἰς τὰ γράμματα καὶ ὁ ζῆλος οὗτος ηὔξανεν ἐφ' ὅτον ἤλιχι-οῦτο, εἰς τρόπον ὥστε, ἡ μελέτη ἦτο ἡ τέρψις αὐτοῦ καὶ τὸ

λιάδας δουκάτα, τὰ διόπτα διὰ τὴν ἀνοικοδομὴν τῆς ἴδιας ἐκκλησίας εἶχε δανείσει εἰς τὴν ἴδιαν ἐκκλησίαν ἐδώρησε, τὴν ἀργυρᾶν εἰκόνα τῆς Παρθένου ἀργυρᾶ σκεύη. τὸν μέγαν κώδωνα καὶ τὸν ἐπίχρυσον τέμπλον, ἔργον ἐνετικόν. (Ἀρχεῖον Γερουσίας Κερκύρας).

(6) Πρβλ. L. Si Βιάζη. Ἀντώνιος Κομούτος ἐν τῇ Εκκλησίᾳ στικῆς Ἀληθείᾳ Κωνστινουπόλεως ἔτος I. ἀριθ. 3, 5.

(7) Ἡ οἰκογένεια Κομούτου διαφυλάττει ἐν ἐλαιογραφίᾳ μεγάλην εἰκόνα τοῦ Νικολάου ἐν στολῇ μετὰ τῆς ἑξῆς ἐπιγραφῆς: Nicolo Comuto ambass. Sindaco et Sopracomito del Zante aet. XXXII. 1661.

(8) Ὁ Σταματέλος οὗτος ἤκμασε κατὰ τὸν IZ' αἰῶνα. Πρὸς ἐπαίνον αὐτοῦ ὁ σύγχρονός του κεφαλλῆν Ἀναστάσιος Πανᾶς ἐποίησε τὸ ἑξῆς ἐπίγραμμα ὅπερ δημοσιεύομεν ὡς εὑρομένην ἐν τῇ περγαμηνῇ τῇ σωζομένῃ παρὰ τῇ οἰκογενείᾳ Κομούτου:

«Virtutes coluit quondam gens inedita Graia,
 «Quarum vix tantum nominis extat honos.
 «Has solus renovas quae sito labore Comuto,
 «Et nostrae laudis praemia solus
 «τῆς φιλίας τεκμήριον

ponebat Anastasius Pana
 «I. V. Doctor»

(9) Ὁρα Κατραμῆ Φιλολογικὰ Ἀνάλεκτα Ζακύνθου σελ. 369—370.

(10) Ὁρα Κατραμῆ ἐνθ. ἀν. σελ. 363—368 καὶ Σ. δε Βιάζη, ἐνθ. ἀνωτ. Ἀρ. 5.

μόνον ίδεωδες(11). "Ελαβε σύζυγον τὴν Ἐλένην Φορέστη, γυναῖκα τὰ μάλιστα εὐπαιίδευτον.

*
* *

Ἡ Ἐπτάνησος εἶχε κηρυχθῆ Κράτος ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἐπτάνησος Πολιτείας, ὅπερ ἀνεγνωρίσθη ἀπὸ τὰς δυνάμεις(12). Τοὺς οἰάκας τῆς διοικήσεως εἶχεν ἀναλάβει ὁ κερκυραῖος Γεώργιος χόμης Θεοτόκης, (13) ὅστις ἀπεβίωσε τῷ 1803. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Θεοτόκη ἡ προεδρεία τῆς Γερουσίας περιήρχετο προσωρινῶς καθ' ἔδομάδα εἰς ἓν ἔκαστον τῶν μελῶν μέχρι τῆς ἐκλογῆς τοῦ νέου προέδρου. Ἀλλ' ἐνῷ κατὰ τὸ ἄρτι Ψηφισθὲν (1803) πολλίτευμα ἡ ἐκλογὴ τοῦ Προέδρου καὶ τῶν τριῶν Τιμητικῶν ἀνετίθετο δριστικῶς εἰς τὸ νομοθετικὸν Σῶμα, (14) διπληρεξούσιος χόμης Μοτσενίγος ἀπέστειλεν ἔγγραφον εἰς τὸ Σῶμα ἐκεῖνο, δι' οὗ ἔλεγεν ὅτι, δυνάμει τῆς δοθείσης αὐτῷ πληρεξουσιότητος παρὰ τοῦ Αύτοκράτορος τῆς Ῥωσίας καὶ κατὰ ῥητὴν αὐτοῦ θέλησιν ἀφορῶσαν εἰς τοὺς ὑψηλοὺς αὐτοῦ σκοπούς, διορίζει κατὰ πρώτην φορὰν Ἡγεμόνα τῆς Ἐπτανήσου Πολιτείας τὸν Ἀντώνιον Κομούτον, καὶ προσέτι τὸν Ἰ. Συγοῦρον, Α.Μ. Καποδίστριαν καὶ Δ. Μηλιαρέσην Τιμητὰς τῆς Πολιτείας. Τὸ ὑψηλὸν τοῦτο ἀξιωμα ἔλαβεν ὁ Κομούτος τῇ 7 Δεκεμβρίου 1803. Τὸ Νομοθετικὸν Σῶμα ἐν τούτοις είργαζετο

(11) Ἐδημοσιεύθη ἐν Κερκύρᾳ φυλλάδιον φέρον τίτλον Profilo ὑφήμερομηνίαν 12 Δεκεμβρίου 1805 περιγράφον τὰ φυσικὰ καὶ ἐπίκτητα χαρίσματα τοῦ Ἀντώνιου Κομούτου· ἐξ αὐτοῦ ἀποσπῶμεν τὰ ἔξης περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως αὐτοῦ:

«... Profondo, erudito in ogni genere di conoscenze, distinguesi per quella dell'Agricoltura e delle lingue, tra cui non esclude quella di Pope; estimatore della filosofia, l'ammira come il solo mezzo per cui bene e beatamente si vive e si insegnava a vivere altrui con la libera verità della parola e colla santità dell'esempio.»

(12) Πρβλ. Π. Χιώτη, Σειρᾶς ἱστορικῶν ἀπομνημονικῶν τομ. Γ'., Κερκύρα 1863, Κεφ. KB' κ. ἔξ.—Λούντζη. Della Repubblica settinsulare Bolona 1863.—Γ. Ε. Μαυρογιάννη. Ἱστορία τῶν Ιονίων Νήσων κ.τ.λ. Ἀθήναις 1889. Τῷ ἀναγνώστῃ συνιστῶμεν τὸ πόνημα τοῦ Μαυρογιάννη γεγραμμένον μετὰ πολλῆς λεπτομερείας καὶ κρίσεως.

(13) Πρβλ. Λ. Βροχίνη Βιογραφικὰ Σχεδάρια τεῦχος Α'. Κερκύρα 1877 σελ. 68—99.

(14) Ὁρα : Le tre Costituzioni, Κέρκυρα 1849 σελ. 31 κ. ἔξ.

καὶ νόμοις ἐψηφίζοντο. Τῇ 21 Μαρτίου τοῦ 1804 διελύθη τὸ πρῶτον ἔχεῖνο Νομοθετικὸν Σῶμα, μετὰ ἑπτάμηνον καὶ πλέον ἔτει ἐργασίαν, καθ' ἥν ἐγένετο δεκτὸν τὸ Πολίτευμα καὶ ἐθνικῶς ὡργανίσθη ἡ Ἐπτάνησος. Μετὰ τινας ἡμέρας ἀπὸ τῆς διαλύσεως τοῦ Νομοθετικοῦ Σώματος, ἀφίκετο εἰς Κέρκυραν ὁ νέος πρόεδρος τῆς Γερουσίας καὶ Ἡγεμὼν Ἀντώνιος Κομούτος. Ἡ ἀφίξις αὐτοῦ ἐωρτάσθη ἐν Κερκύρᾳ δημοτελέστατα καὶ δι' ἵππικοῦ διαγωνίσματος, τοῦ δποίου ἀθλοφόρος ἐγένετο δὲ Σπυρίδων Καπέλος (15).

Ο πατὴρ τοῦ Ἡγεμόνος τῇ χαρᾶ αὐτοσχεδίασε τὸ ἔξης ποιημάτιον :

Or prossimo a novanta, al sommo Dio
Penitente mi volsi e l'adorai,
Genuflesso esclamai.

—La Patria eretta in Repubblica vidi,
E Principe acclamato il proprio figlio,
No non cuzo più il periglio,
Nè l'aspetto feral che mi soprasta.
Vissi suddito (ora no) gran Dio mi basta.

* * *

Τῇ ἡμέρᾳ τῶν γενεθλίων τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου ἐν τῷ ναῷ τῆς Σπηλαιωτίσσης ἐν Κερκύρᾳ ὁ Ἡγεμὼν Κομοῦτος ἐλληνιστὶ ἐγκωμίασε τὸν Αὐτοκράτορα διὰ τοῦ κατωτέρω ὡραίου λόγου, διν δημοσιεύομεν κατὰ τὸ χειρόγραφον, διερ σώζεται ἐν τῇ δημοτικῇ Φωσκολιανῇ βιβλιοθήκῃ. (16)

« Ἡ φωνὴ τῆς διοικήσεως, ἀνδρες Ἐπτανήσιοι, σᾶς εὐηγγέλησε τὴν χαροποιὰν αἵτιαν τῆς σημερινῆς συνάξεως, καὶ ἴδοὺ ὁ Πανιερότατος Ἀρχηγὸς τῆς ἐκκλησίας μας, μόλις πρὸ ὅλίγου νὰ ἐπικαλεσθῇ μὲ ἱερὸν ὅμον τὰς εὐλογίας τοῦ πανταγάθου Θεοῦ εἰς τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον τὸν Αὐτοκράτορα πασῶν τῶν Ρωσσιῶν, καὶ τὸν μεγαλόψυχον εὔεργέτην τῆς Ἐπτανήσου Πολιτείας. Καθὼς τὰ τόσα ἀγαθά, ὅποῦ χαιρόμεθα, εἶναι ἡ πλούσιος παραγωγὴ τῶν γενναίων Ἀρετῶν του, οὗτω καὶ ἡ εὐτυχία του εἶναι ἐνωμένη μὲ τὴν ἴδικήν μας. Τὰ ἔτη τῆς πολυτίμου ζωῆς του στεφανωμένης ἀπὸ τὰς ἀκτίνας τῆς δόξης, εἶναι προωρισμένα νὰ καταταίνουν πάντοτε μὲ τὴν πολυαριθμίαν τῶν πλέον σταθερῶν καὶ ἀνάλγητον τὴν εὐτυχίαν μας. »

(15) Πρβλ. Monitore Settinsulare 'Αρ. 36.

(16) Διατηροῦμεν τὸ ὄφος τοῦ χειρογράφου καὶ τὴν γραφήν.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΚΟΜΟΥΤΟΣ

ΗΓΕΜΩΝ ΤΗΣ ΕΠΤΑΝΗΣΟΥ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

Ἡ θεία πρόνοια ἔσμιξε μὲ τὴν μακάριον μοῖραν τῆς ἔχλαμπρου καὶ κραταιᾶς βασιλείας τοῦ Κόσμου τὴν τύχην τοῦ Γένους μας, καὶ συνέγραψεν εἰς τὰ οὐράνιά της δόγματα τὰς ἀθανάτους πράξεις Ἀλεξάνδρου τοῦ Πρώτου καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ Ἐπτανησίου λαοῦ. Ἰδοὺ μᾶς προσφέρει νέαν ἀπόδειξιν ταύτης τῆς παρηγορικῆς ἀληθείας ἡ πλουσιοδωρία του, μὲ τὴν δποίαν ἐνέχυσε πάλιν. ἐπάνω μας τὰς βασιλικάς του εὐεργεσίας, διὰ νὰ καταστήσῃ πλέον ἔχλαμπρον καὶ τέλειον τὸ μεγάλον ἔργον τῆς δυνάμεως του. Ἀναγεννημένον τὸ Γένος μας ἀπ' αὐτήν, ἀπόχτησε πάλιν μετὰ τόσους αἰῶνας, ἐλληνικὸν ὄνομα, ἐλληνικὴν πατρίδα, ἐλληνικὴν ἐλευθερίαν φοβισμένην ἀνάμεσον εἰς τὰ ἴδια της ἄρματα, καὶ λυπημένην ἀπὸ τοὺς χινδύνους καὶ συμφορὰς τῶν ἐμψυλίων διχονοιῶν, ἀλλὰ ἀσφαλῆ καὶ χαρούμενην ὑπὸ τὴν σκιὰν φρονίμων διατάξεων, καὶ ὑπὸ τὴν ὑπερασπιστικὴν αἰγίδα ἀνικήτων καὶ εὐτάχτων στρατιωτῶν, ἐνδυναμωμένη ἡ Πολιτεία μας ἀπὸ τὴν ζωοδόχον πλουσιοδωρίαν τοῦ εὔεργέτου τῆς νέας Ἑλλάδος, ἐξέφυγε τοὺς χινδύνους τῆς νηπιότητος, καὶ ἦδη ἀναγγέλει ἀπὸ τὰς πρώτας ἀρχὰς τῆς πολιτικῆς του ζωῆς, τὴν ὥριμότητα τῆς ἀνδρικῆς ἡλικίας. Νῦν αἱ συνεχεῖς καὶ θλιβεραὶ χρεῖαι τῆς πατρίδος δὲν θέλουν στενοχωρεῖ πλέον τοὺς διοικητὰς μὲ ἀνικήτους δυσκολίας, ἐπειδὴ καὶ ἡ ἐνέχυσις τῶν δώρων τοῦ Αὐτοχράτορος Ἀλεξάνδρου, ἐξάλειψε τὰ λυπηρὰ ἐμπόδια, ὅπου εἰς κάθε βῆμα ὑπαντούσαμεν εἰς τὸν πατριωτικὸν δρόμον. Οὗτος δὲ μέγας βασιλεὺς ἐξάνοιξε τὴν ταραχὴν μας, ἐπρόφθασε τὰς ἐλπίδας μας, καὶ εἰς τὴν εὐλαβειτικὴν σιωπήν μας, ἤχουσε τὴν φωνὴν τῆς μεγαλοψυχίας του, καὶ ἀνήγειρε τὸν θαυμασμόν μας μὲ νέα ἐκούσια χαρίσματα, ὡς εύνοικὸς πατήρ, δὲν μεταχειρίζεται τὴν μεγάλην δύναμιν τοῦ κράτους του, πάρεξ εἰς ὅργανον τῆς ἀκενώτου ἀγαθοσύνης του. Ὡς εἰκὼν ζῶσα τοῦ Θεοῦ ἐξαπλώνει ἀμέτρως τὴν προμηθίαν του καὶ ἀπὸ τὸν θρόνον τῆς ἔχλαμπρου αὐτοῦ δόξης καὶ μεγαλειότητος, ἀπὸ τὸῦ ὄψος τῶν βαθέων συμβουλῶν μὲ τὰς δποίας κυνερνᾶ καὶ ζυγίζει τὰς ὑποθέσεις τῆς πλέον εύρυχώρου βασιλείας τῆς οἰκουμένης, καταδέχεται νὰ καταβαίνῃ ἔως εἰς ἡμᾶς, διὰ νὰ περισκοπεύῃ τὰς χρείας μας, διὰ νὰ τὰς ἐξαλείψῃ καὶ διὰ νὰ ἐνώσῃ μὲ τὴν σπουδήν τοτ πρὸς τὸ συμφέρον τῶν εύτυχισμένων ὑπηκόων του, μίαν ἀκούραστον φροντίδα διὰ τὴν ἴδιαν μας εύτυχίαν. "Ἄσ ἀνταποχριθῶμεν λοιπόν, "Ανδρες Ἐπτανήσιοι, ὅλοι δμογνώμως καὶ δικαίως, τοιαύτας μεγάλας εὐεργεσίας. Αἱ ἀρεταὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀρνούμεναι πᾶσαν ἀντάμειψιν, δποῦ νὰ μὴν εἶναι τῆς ἴδιας των φύσεως, δὲν δέχον-

ται ἀφ' ἡμᾶς, μήτε χαλκούς, μήτε μάρμαρα, καὶ δὲν ζητοῦσιν ἄλλης λογῆς μνημόσυνα τῶν εὐεργετημάτων του, πάρεξ ζῶντα τεκμήρια τῆς καλῆς ἡμῶν συστάσεως. Ταῦτα εἰς ὅλιγον καιρόν, ὡς ἐλπίζω, θέλετε τὰ ἴδῃ διατεταγμένα εἰς ὅλην τὴν ἐπιχράτειαν τῆς Πολιτείας μας, διὰ νὰ σᾶς ἐνθυμοῦν στνεχῶς τὰ ἀπειρα χρέη σας πρὸς τὸν εὐεργέτην μας, καὶ διὰ νὰ χαροποιοῦν τὴν καρδίαν σας μὲ τὴν γλυκεῖαν αἰσθησιν τῆς κοινῆς εὐτυχίας. Εἰς τὰς ὡφελίμους διατάξεις, διόπου τιμῶσι τὸ πνεῦμα καὶ τὴν καρδίαν, καὶ εἰς τοὺς καθαροὺς χαρακτῆρας μιᾶς εὐτάκτου ἑταῖρικῆς ὑπάρξεως, εἰς τοὺς καθαροὺς χαρακτῆρας μιᾶς εὐτάκτου ἑταῖρικῆς ὑπάρξεως, θέλετε βλέπει τὰς μαρτυρίας τῶν σεβαστῶν θελημάτων τοῦ Αὐτοκράτορος, τὰς συνεχεῖς φροντίδας τῶν διοικούντων σας καὶ τὰς αἰτίας τῆς παντοτινῆς εὐγνωμοσύνης σας. "Ας καταστηθῶμεν οὖν, ἄξιοι ἔχεινης τῆς ἐκλάμπρου καὶ εὐτυχισμένης τύχης, διόπου μᾶς προορίζει ἡ μεγαλοψυχία τοῦ εὐεργέτου μας. ὁ διόποιος πάντοτε ἔτοιμος νὰ διαφυλάττῃ εἰς τὴν χραταιάν του χεῖρα καὶ εἰς τὴν εὔσπλαγχνον καρδίαν του ἀκέραια τὰ χαρίσματα τῆς μεγαλοδωρίας του εἰς ἡμᾶς, θέλει δῆμος νὰ ἐνθυμόμασθεν, πῶς τὸ βλέμμα του, ὡς ἔχειν τοῦ ἥλιου, ἐπίκειται πάντοτε ἐπάνω μας, διὰ νὰ θεωρῇ πόσον εἴμεθα ἵκανοι νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὸ πλατὺ στάδιον, διόπου ἡ δύναμις του μᾶς ἤνοιξε, καὶ διὰ νὰ εύρισκῃ εἰς τὴν ἐνάρετον ἀνταπόκρισίν μας, νέας αἰτίας διὰ νὰ αὔξανῃ τὰς εὐεργεσίας του.

"Ἄνδρες Ἐπτανήσιοι, πολῖται συνάδελφοι, εἰς τῶν διοίων τὸ πρόσωπον λάμπει ἡ χαρὰ καὶ ὁ ζῆλος τῆς ἐκπληρώσεως τῶν Αὐτοκρατορικῶν θελημάτων, ἔξορκίζω σᾶς εἰς τὸ γλυκύτατον ὄνομα τῆς πατρίδος μας, προσπαθήσατε, δῆσον εἶναι δυνατὸν τοῦ καθ' ἐνός, νὰ καταστηθῆτε ἄξιοι τοσούτων εὐεργεσιῶν, μὲ τὴν πούπακοήν εἰς τοὺς πατρίους νόμους, μὲ τὸν πόθον σας εἰς τὴν πολιτικὴν εὐταξίαν, μὲ τὴν δμοθυμαδὸν συνδρομήν σας εἰς τὸ νὰ πιμάτε κατὰ πάντα τρόπον τὸ ἐλληνικὸν ὄνομα καὶ ἐκ τοῦ περιστερίματος τῆς καρδίας σας νὰ ἐχφωνῆτε καθημερινῶς μετ' ἐμοῦ Ζήτω, Ζήτω, Ζήτω Ἀλέξανδρος ὁ πρῶτος, ὁ πατήρ τοῦ Ἐπτανησίου λαοῦ.» (17)

* *

* *
"Η μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ρωσίας ψυχρότης δὲν ἡδύνατο νὰ εἰναι πρὸς ὄφελος τῆς Ἐπτανήσου. Η Ἐπτάνησος ἡτοιμάζετο νὰ εἰσέλθῃ εἰς νέας περιπετείας καὶ τέλος αἱ ἐπτὰ τοῦ Ιονίου

(17) Descrizione del governo interno della città et isola del Zante, χειρόγραφον 'Αρ. 18 παρὰ τῇ δημοτικῇ Φωσκολίᾳ νῆσῳ βιβλιοθήκῃ.

Νῆσοι παραχωροῦνται εἰς τὸν Ναπολέοντα τῷ 1807. Ἡ Ῥωσικὴ προστασία ἀφ' ἐνὸς κατηύνασε τὰ ἐπιτόπια πάθη, ἀφ' ἑτέρου δ' ἐγένετο αἰτία δεινῶν ὡν τὸ χείριστον ἥτο ὅτι τὴν Ἐπτάνησον παρέδωκεν ὡς ἀντάλλαγμα πρὸς συμβιβασμὸν ἀλλοτρίων συμφερόντων.

Ο Ἀντώνιος Κομοῦτος ἥτο ἀνὴρ εὐπαίδευτος, εὔσεβής, ἀλλ' ἄτολμος πολιτικός. Ἀντικείμενον ἀλλης πραγματείας μας θὰ εἶναι ἡ ἡγεμονία τοῦ γαληνοτάτου (18) Ἡγεμόνος Κομούτου.

Ο Κομοῦτος ἐπαναχάμψας εἰς τὴν φιλτάτην αὐτοῦ πατρίδα Ζάκυνθον, ἔζη ὡς ἀληθῆς εὐπατρίδης, τιμώμενος καὶ ἀγαπώμενος παρὰ πάντων, καὶ τῇ πρώτῃ Φεβρουαρίου τοῦ 1833 ἀπεβίωσε. (19) Ο ἱστοριογράφος Παναγιώτης Χιώτης (20) περιγράφει σύτῳ πως τὴν κηδείαν τοῦ ἀρίστου τούτου τέκνου τῆς Ζακύνθου. «Τὰ ἵπποτικὰ παράσημα ἔφερεν ἐπὶ προσκεφάλου ἀξιωματικὸς τοῦ ἄλλοτε Ἐπτανησιακοῦ στρατοῦ διγηραῖος ἀπόμαχος Γεώργιος Καϊσαρ. Ο δὲ μανδύας καὶ ὁ μεσαιωνικὸς πῖλος τοῦ Βασιλικοῦ τάγματος τοῦ Ἅγ. Μιχαὴλ καὶ Ἅγ. Γεωργίου ὡς καὶ διβασιλικὸς ἴματισμός, ὃ ἐν συμβουλίῳ ἐνδυόμενος ὑπὸ τοῦ Βασιλέως τῆς Ἅγγλιας, διν ἔχαρισεν ἡ Αύτοῦ Μεγαλειότης τῷ Κομούτῳ, ἐπετέθη τῆς λάρνακος τοῦ νεκροῦ. Λόγος ἐπιχήδειος ὑπὸ τοῦ ἱεροχήρυκος Χαλκοματᾶ ἐγχωμίασε τὰς πολιτικὰς καὶ ἴδιωτικὰς ἀρετὰς τοῦ ἀνδρός, οὐδὲ ἡ θεοσέβεια, ἐλεημοσύνη, ἐγχράτεια, μεγαλοδωρία καὶ εὐπροσηγορία πρὸς τοὺς ὑποδεεστέρους ἥτο παραδειγματικὰ μεταξὺ εἰς ὅλους τοὺς συμπολίτας.»

Ζάκυνθος, 1895.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

---

(18) Ο ἡγεμὼν Ἐπτανήσου ἐτιτλοφορεῖτο γαληνότατος.

(19) Ο ἐφημέριος τῆς Μητροπόλεως Ζακύνθου ἔγραψεν εἰς τὸ βιβλίον τῶν θωνῶν. «1833 Φεβρουαρίου πρώτη ἀπέρασε εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς ὁ ἔχλαμπροτάτος χόμης, πρίγκηψ ἵπποτης Ἀντώνιος Κομοῦτος ποτὲ Δημητρίου καὶ ἐνταφιάσθη εἰς τὴν Μητρόπολιν. Ἡ το χρόνων σχεδὸν ὄγδοή κοντα πέντε, ἀρ. 85

(20) Ἰστορία τοῦ Ἰονίου Κράτους Β' σελ. 78—79.